

نوشته ریموند کیپلا
ترجمه معصومه دقیق

شورای کتابخانه‌های دانشگاهی*

تقریباً تمام دانشگاه‌های بزرگ دارای شورای کتابخانه هستند. این شوری معمولاً از سیزده عضو تشکیل می‌شود که بیشتر آنها از دستگاه آموزشی دانشکده‌ها هستند. اعضای شوری بوسیله سازمان اداری دانشگاه یا از طرف دانشکده‌ها بطور مجزا یا مشترکاً تعیین میشوند. مدیر کتابخانه اکثراً در شوری دارای سمت خواهد بود. شوری کتابخانه در پایه گذاری خط‌مشی و رویه کتابخانه و همچنین در برقراری رابطه بین دانشکده و کتابخانه و سازمان اداری دانشگاه و کتابخانه تاحدی نقش مشاور دارد. در اول سپتامبر سال ۱۹۶۷ پرسشنامه‌ای برای اظهار نظر در مورد ترکیب و وظایف شوری کتابخانه به مدیران کتابخانه‌های شصت و چهار دانشگاه که عضویت انجمن کتابخانه‌های تحقیقاتی را داشتند فرستاده شد. از آن میان پنجاه و شش کتابخانه به پرسشنامه مذکور جواب دادند که از میان آنها پنجاه و چهار تا خود دارای شورای کتابخانه بودند.

ترکیب شوری

حد متوسط اعضای شورای یک کتابخانه سیزده نفر است که ده نفر آنها از دستگاه آموزشی دانشکده‌ها، دو نفر از کارمندان کتابخانه و یا از رؤسای اداری دانشگاه و یا دانشجویان و یک نفر خود مدیر کتابخانه است.

*- این مقاله از مجله Collge & Research Libraries صفحات ۱۴۱-۱۴۴ ترجمه شده

کوچکترین شوری از ۶ عضو و بزرگترین آنها از ۶۶ عضو تشکیل شده است. فقط یکی از شوری‌ها تمام اعضای آن از دستگاه آموزشی دانشکده‌ها تشکیل شده است. در تمام شوری‌های دیگر، جز دوتای آنها، دستگاه آموزشی اکثریت دارد، و این اکثریت در تمام شوری‌ها غیر از هشت شوری به دوسوم اعضا می‌رسد. چنانکه در جدول شماره ۱ نشان داده شده است، تعیین اعضای شورای کتابخانه که نماینده دانشکده‌ها هستند یا بوسیله سازمان اداری دانشگاه، بدون دخالت دانشکده‌ها در امر انتخاب، صورت می‌گیرد و یا اینکه بوسیله دانشکده‌ها بطور مستقیم، و یا از طریق شوری‌ها و یا شورای دانشگاه و یا با اشتراك مساعی سازمان اداری دانشگاه و دانشکده‌ها، یا بوسیله هیئت امنا دانشگاه انجام می‌پذیرد.

در حدود دوسوم از کتابخانه‌هایی که در این بررسی شرکت داشته‌اند جواب داده‌اند که برای تعیین اعضای شوری با مدیر کتابخانه مشورت شده است. و چنانچه از جدول شماره ۲ پیداست بیشتر در مواردی که سازمان دانشگاه در انتخاب اعضای کمیته دست داشته، این مشورت با مدیر کتابخانه به عمل آمده است و حال آنکه در مواردی که تعیین اعضای شوری بکلی بعهده دانشکده‌ها واگذار شده بوده احتمال مشورت با مدیر کتابخانه کمتر بوده است.

تعیین کادر آموزشی بعضویت شورای کتابخانه (جدول شماره ۱)

تعداد شوری‌ها	انتخاب اعضا بوسیله
۲۰	سازمان اداری دانشگاه
۱۷	دانشکده‌ها
۱۳	سازمان اداری و دانشکده‌ها مشترکاً
۴	هیئت امنا

در کتابخانه‌ها مورد بررسی

مشورت با مدیر کتابخانه درباره تعیین اعضای شوری (جدول شماره ۲)

روش انتصاب	معمولاً	گاهی	مشورت شده	مشورت شده	مشورت نشده	جواب نیامده
سازمان اداری دانشگاه	۱۵	۲	۳	—	—	—
دانشکده	۸	—	—	—	—	—
سازمان اداری و دانشکده‌ها مشترکاً	۷	۱	—	—	—	—
هیئت امضاء	۴	—	—	—	—	—
	۳۳	۳	۱۷	۱	—	—

طبق این بررسی مدیر کتابخانه درجهل و سه شوری دارای سمت، و در شش تا رئیس شوری است. و در پنج شورای باقی مانده در یک جا مدیر کتابخانه بعنوان مشاور اداری شوری، در جای دیگر عضو انتخابی شوری و در سه جای دیگر در حالیکه رسماً در شوری سمتی ندارد ولی در جلسات شوری شرکت میکنند. درجهل و سه شوری مدیر کتابخانه تنها کسی است که سمت نمایندگی کتابخانه را دارد، در حالیکه در یازده شوری غیر از مدیر کتابخانه از یک تا سیزده تن از کارمندان کتابخانه در شوری عضویت دارند. قاعدهٔ فقط یکی از کارمندان کتابخانه که معمولاً یکی از رؤسای اداری کتابخانه است در شوری شرکت میکنند و دارای سمت است.

در سی و سه شوری سازمان اداری دانشگاه در شوری نماینده‌ای نداشته است، و در بیست و یک شوری از اعضای سازمان اداری دانشگاه در شوری شرکت داشته‌اند. تعداد نفراتی که از سازمان اداری دانشگاه در شورای کتابخانه عضویت داشته‌اند بین یک تا هفت نفر بوده است، ولی آنچه بیش از همه معمول است یک یا دو نفر است. دو سوم از اعضای سازمان اداری دانشگاه که در شوری‌ها شرکت دارند دارای سمت هستند و یک سوم بقیه عضویت انتخاب شده‌اند. اولیاء امور دانشگاه که در شورای کتابخانه سمت داشته‌اند، رئیس دانشگاه، معاون آموزشی و یا رؤسای دانشکده‌ها بوده‌اند. در سی و نه شورای دانشجویان نماینده‌ای ندارند در حالیکه در پانزده شوری

نماینده دانشجویان عضویت شوری را دارد ، دانشجویان عضو هفت شوری از طریق اتحادیه دانشجویان انتخاب شده‌اند ، و در چهار شورای دیگر دانشجویان از طریق اتحادیه دانشجویان نامزد نمایندگی شده و بوسیله رئیس دانشگاه انتخاب شده‌اند . در یک شوری نماینده دانشجویان از طریق شورای دانشگاه منصوب شده است . تعداد دانشجویانی که در شوری‌ها عضویت دارند بین یک تا چهار نفر است که حد متوسط آن دو نفر است .

جدول شماره ۳ نموداری از دوره انتصاب اعضای شوری است که از یک سال شروع به نامحدود ختم میشود . معمول ترین دوره انتصاب شوری سه سال است .

مدت عضویت شوری (جدول شماره ۳)

۷ شوری	یک سال
» ۲۷	سه سال
» ۷	چهار سال
» ۲	پنج سال
» ۱۱	نامحدود

جدول شماره ۴ سمت مشاوره شورای کتابخانه را آشکار میسازد .

وظایف شوری‌ها (جدول شماره ۴)

تعداد شوری‌ها

۴۵	مشورت
۴	پایه گذاری خط‌مشی
۳	مشورت و حفظ ارتباط
۱	مشورت و قانون گذاری

نقش شوری در انتخاب کارمندان جدید کتابخانه :

۴۴	نقشی ندارد
۶	گاهی مورد شور قرار گرفته است

۱ نقش مشورتی داشته است

۳ جواب نیامده است

نقش شوری در انتخاب کتاب :

۳۰ نقشی ندارد

۸ نقش مشورتی داشته است

۷ ارائه خط مشی کلی

۵ نقش بسیار جزئی داشته است

۲ گاهی مورد شور قرار گرفته است

۲ جواب نیامده است

نقش شوری در تقسیم بودجه کتاب : تعداد کمیته‌ها

۲۵ نقشی ندارد

۱۰ تقسیم نهائی بودجه

۹ تأیید

۶ مشورتی

۱ رسیدگی و تأیید

۱ تجدید نظر

۳ جواب نیامده است

تأیید بودجه پیشنهادی :

۳۵ نقشی ندارد

۷ مشورتی

۵ تأیید

۳ فقط تأیید بهای کتاب

۱	بررسی و تأیید
۱	جواب نیامده است
	انتخاب مدیر جدید کتابخانه :
۱۸	نقش ندارد
۸	نقش شوری تصریح شده ولی مشخص نشده است
۶	بخشی از یک شورای انتخابی بزرگتر
۵	نقش اساسی
۴	مشورتی
۲	نقش احتمالی
۵	جواب نیامده است

نقش کمیته در انتخاب کارمندان جدید کتابخانه تقریباً صفر است . در مورد انتخاب کتاب سهم جزئی دارد . گرچه امکان دارد که شوری در مورد تقسیم بودجه کتاب برای رشته های مختلف و دانشکده های دانشگاه و همچنین در تصویب بودجه پیشنهادی کتابخانه قبل از تسلیم به مقام مسئول امور مالی دانشگاه دخالت داشته باشد ولی در هر دو مورد اختیارات آن محدود است .

کار عمده شورای کتابخانه پایه گذار خط مشی و رویه کتابخانه است بخصوص در قسمتهائی که کار کتابخانه جنبه خدمات عمومی دارد، و حفظ روابط بین دانشکده و کتابخانه و سازمان اداری دانشگاه . حتی این امکان برای شورای کتابخانه وجود دارد که در انتخاب مدیر جدید کتابخانه دخالت کند .

خلاصه

بطور متوسط شورای کتابخانه از سیزده عضو تشکیل می شود که بیشتر اعضای آن از کادر آموزشی دانشکده ها هستند که یا بوسیله سازمان اداری دانشگاه و یا توسط دانشکده ها بطور مجزا و یا مشترکاً با سازمان اداری دانشگاه تعیین شده اند . در دو سوم

از شوروی‌ها در مورد تعیین اعضای شوروی با مدیر کتابخانه مشورت شده است و مدیر کتابخانه می‌تواند از اعضای سمت‌دار در شوروی باشد.

به نظر می‌رسد که در سی و پنج شوروی از پنجاه و چهار شورائی که در این بررسی قرار داشته‌اند، شوروی در مورد کار کتابخانه نقش جزئی داشته است. سیزده شوروی در بعضی قسمت‌های بخصوص نقش اساسی داشته و تنها در شش شوروی نقش عمده با شورای کتابخانه بوده است.

شورای‌ها بیشتر به پایه گذاری خط‌مشی کتابخانه با توجه به کار کتابخانه، و به حفظ ارتباط بین عناصر مختلفی که یک جامعه دانشگاهی را درست می‌کند توجه داشته‌اند. تقریباً نیمی از شوروی‌ها در امر انتخاب مدیر جدید کتابخانه دست داشته‌اند*.

